

ΑΛΛΕΓΚΡΑ

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

✱

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ, Σύγχρονη Εποχή, 1979
ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ,
Σύγχρονη Εποχή, 1982
Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ 2000, Σύγχρονη Εποχή, 1983
ΜΕΤΑ, Νέα Σύνορα, 1992
THE DREAM - ΣΚΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ, Καστανιώτης, 1994
Ο ΣΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ, Καστανιώτης, 1995
Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΝΟΕΜΒΡΗΣ, μυθιστόρημα, Καστανιώτης, 1996
ΤΟ ΧΑΜΕΝΟ ΜΠΛΟΥΖ, μυθιστόρημα, Καστανιώτης, 1997
Μ', γυναικείο αντιμυθιστόρημα, Καστανιώτης, 1999
Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΗΣ ΟΓΔΟΗΣ ΜΕΡΑΣ (ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΕΡΩΣ -
ΑΠΟΚΡΥΦΟΣ ΒΙΟΣ), μυθιστόρημα, Καστανιώτης, 2001
ΤΑΝΓΚΟ ΤΟΥ ΤΣΕ - ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΑΝΙΑ ΣΤΗΝ ΤΙΝΑ, αφήγημα
για την παγκοσμιοποίηση στον 21ο αιώνα, Καστανιώτης,
2002
ΒΑΜΠΙΡ ΚΑΙ ΚΑΝΙΒΑΛΟΙ, Καστανιώτης, 2004
ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΑΛΧΗΜΙΣΤΕΣ, Καστανιώτης, 2005
ΘΗΛΥΚΟ ΠΟΚΕΡ, Καστανιώτης, 2006
ΛΕΥΚΟ ΚΟΤΣΥΦΙ, BLUE TREE, ΜΑΥΡΟ ΚΑΡΑΒΙ, Καστανιώτης,
2008
Ε, ΠΡΟΕΔΡΕ!, Καστανιώτης, 2009
Η ΕΒΔΟΜΗ ΑΙΣΘΗΣΗ - ΤΡΟΙΚΑ ΜΟΙΡΑ, Καστανιώτης, 2010
ΕΤΣΙ ΚΑΝΟΥΝ ΟΛΕΣ, Καστανιώτης, 2011
ΟΠΛΩΝ ΚΡΙΣΙΣ, Εκδόσεις Πατάκη, 2012
ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΚΑΒΟΥΡΑΣ, Εκδόσεις Πατάκη, 2013

ΜΙΜΗΣ ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ

Αλλέγκρα

Μυθιστόρημα

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία

Πεζογραφία – 328

Μίμης Ανδρουλάκης, *Αλλέγκρα*

Υπεύθυνος έκδοσης Κώστας Γιαννόπουλος

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)

και Μίμης Ανδρουλάκης, Αθήνα, 2014

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Νοέμβριος 2014

Κ.Ε.Τ. 9490 Κ.Ε.Π. 846/14

ISBN 978-960-16-6006-6

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΙΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ: Ο νέος μυστικός σύνδεσμος <i>Byron's Blacks</i>	9
Από την Νταλιάννα στη Ζέλα	19
Άλισον	111
Σιμόν	166
Άντυ	197
Εσμέ	226
Άννα Τοριτσέλλι	249
Ολίβια	277
Έμμα	299
Μπιάνκα	353
Αλτάνα	370
Τζούλια Μπαρνς	411

ANTI ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ο νέος μυστικός σύνδεσμος
Byron's Blacks

Εδώ, αγαπητέ αναγνώστη, θα μιλήσει το «αίμα». Κι όπου δεν φτάνει, θα πάρει τον λόγο η «πέτρα», λαξευμένη κι ακατέργαστη.

Η Αλλέγκρα έρχεται να υφάνει το νήμα της μοίρας δύο γενεών στο στημόνι μιας ιστορίας του καιρού μας, της μυστικής κίνησης *Byron's Blacks* – οι Μαύροι του Μπάυρον. Δύο γενεών που τις χωρίζουν διακόσια χρόνια αλλά τις ενώνει το «αίμα», η γενεαλογία, στη νέα Φιλική Εταιρεία του ρομαντισμού και φιλελληνισμού της εποχής μας.

Τίποτα σ' αυτή την ιστορία δεν είναι φτιαχτό, επινοημένο. Οι λίγες «ραφές» της συγγραφής είναι κι αυτές παρμένες από το πετσί των πρωταγωνιστών, απογόνων των εθελοντών-φιλελλήνων στην Επανάσταση του 1821 – Γερμανών, Ιταλών, Άγγλων, Σκωτσέζων, Ιταλών, Αμερικανών, Ελβετών, Πολωνών, Ρώσων, Ισπανών, Κορσικανών, Σαρδηνών, ακόμα και Τούρκων.

Εμείς, που ξεγελαστήκαμε με την ιδέα πως τα πάντα είναι γραμμένα, θα μοιραστούμε με τους απόγονους των φιλελλήνων στιγμές αποκάλυψης, την έκπληξη και το σοκ τους. Ας φανταστούμε το ξάφνιασμα της ξεχωριστής Μπιάνκας, Ιταλοαμερικανίδας, όταν ακούει πρώτη φορά ότι στις φλέβες της κυλά το αίμα του Μπάυρον από την υποτίθεται πεθαμένη... στα πέντε της χρόνια «νόθα» κόρη του με το βενετσιάνικο όνομα που εκείνος επέλεξε: Αλλέγκρα. Ας έρθουμε στη θέση της Άντι –ένα ανερχόμενο αστέρι της Γερμανίας, που σύντομα θα επισκιάσει εκείνο της Μέρκελ– όταν πληροφορείται ότι ο προ-προπάππους της ήταν ο πρώτος ηρωικός νεκρός εθελοντής στα τείχη της Ακρόπολης στην πολιορκία του 1822, ενώ ο παππούς της ήταν φρουρός της Βέρμαχτ στον Ιερό Βράχο και «διακριτός» στο Ολοκαύτωμα του Διστόμου στις 10 Ιουνίου του 1944, ο τελευταίος απ' ό,τι φαίνεται επιζών Γερμανός στρατιώτης εκείνης της μοιραίας μέρας. Τι να πει κι ο Τούρκος μεγιστάνας –διακεκριμένος στην Πόλη και στο Λονδίνο– καθώς μαθαίνει πως είναι σπορά, μες στον χαμό της Τριπολιτσάς, του ομορφονιού Γιώργη Μαυρομιχάλη, αδελφού του Πετρόμπεη, με την Εσμέ σουλτάνα κι ακόμα απόγονος του ξακουστού –αμφιλεγόμενου– γιατρού του Μπάυρον στο Μεσολόγγι, του Μίλλινγκεν, που στη συνέχεια στην Πόλη έγινε οικογενειακός γιατρός σε πέντε στη σειρά σουλτάνους; Μακάρι να κατείχα την τέχνη του Φλωμπέρ, του Ντοστογιέφσκι ή του Προυστ να αναστήσω τον χαμένο κόσμο της Ζέλας, της κόρης που συνελήφθη στη Μαύ-

ρη Τρούπα, τη σπηλιά του Οδυσσέα Ανδρούτσου πάνω από την Τιθορέα, καρπός του γάμου του συνοδοιπόρου του Μπάυρον Έντουαρντ Τζων Τρελώνι με την δεκατριάχρονη Ταρσίτσα, την αδελφή του «άνομου» «Λιονταριού της Ρούμελης». Η Ζέλα ήταν η έμμονη ιδέα μου και ίσως το δίκιο θα ήταν ο τίτλος του βιβλίου να είναι μοιρασμένος: *Αλλέγκρα – Ζέλα*.

Είναι πολλά και συνταρακτικά εκείνα που η Ιστορία «προσπερνά βουβή, με τα μάτια κλειστά και το στόμα σφαλιστό». Πολλά και τα πρόσωπα, παλαιά και σύγχρονα, με τις πολλαπλές ζωές και τις μεταμορφώσεις τους, πρόσωπα που έτρεχαν πάντα εκεί που άφριζαν μανιασμένα τα κύματα των καιρών. Ανάμεσά τους ο πρωταγωνιστής και δεύτερος, ισότιμος κρυφός συγγραφέας: Ο «Άνθρωπος με τα Μαύρα», ο εμπνευστής των *Byron's Blacks*, μια διασημότητα της επιστήμης και της τεχνολογίας, που τον μεταμόρφωσε το άγγιγμα της Ιστορίας και το ξάφνιασμα της γενεαλογίας ωρίμασε μέσα του κάτι ακραίο μα θαυμαστό.

Έρχεται κάποτε ένας καιρός για τον καθένα μας που μπορούμε να κάνουμε καινούργιους φίλους μόνο πρόσωπα μακρινά, τα οποία δεν γνωρίσαμε και δεν μιλήσαμε ποτέ μαζί τους, οπότε οι παλιοί φίλοι παρεξηγούνται, αισθάνονται παραμελημένοι. Κάπως έτσι προσκολλήθηκε ο συγγραφέας στους εθελοντές-φιλέλληνες και τους απογόνους τους σ' όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη.

Η *Αλλέγκρα* ήταν προγραμματισμένη να εκδοθεί λίγες μέρες πριν από τα συνταρακτικά που θα συμ-

βούν ανάμεσα στις 25 Μάρτη του 2021 –στα 200 χρόνια από την Επανάσταση– και στην 19η Απριλίου του 2024 – στα 200 χρόνια από τον θάνατο του Μπάυρον στο Μεσολόγγι. Ωστόσο οι περιστάσεις οδήγησαν στην επίσπευση της έκδοσης.

«Η Ιστορία η καλή», λένε στον τόπο μου, «δε βγαίνει όπως λάχει· πέτρες, αίμα και νερό τσ’ Ελλάδας πρέπει να ’χει». Η Αλλέγκρα δεν προήλθε μόνο από τη βύθιση στη μελέτη εκατοντάδων Αρχείων, Ενθυμημάτων, Ημερολογίων, Επιστολών, Βιογραφιών, Αυτοβιογραφιών, Ιστοριών και ανέκδοτων μέχρι σήμερα «Papers», ούτε μόνο από την πρωτογενή έρευνα του συγγραφέα ή από τον σαρωτή της Google στα Αρχεία, στις Βιβλιοθήκες και στα Πανεπιστήμια πολλών χωρών της Ευρώπης και της Αμερικής. Έχει πίσω της θερμό βίωμα.

Ήταν 25 του Μάρτη του 1971 – 150 χρόνια από την Επανάσταση του 1821. Ένας δευτεροετής φοιτητής θέλει οχτώ μήνες να πατήσει τα είκοσι, δίχως μουστάκι μικροδείχνει μαθητής, προηγείται ως ανιχνευτής κι ακολουθεί τριάντα μέτρα πίσω μια τεταρτοετής της Νομικής –γιαγιά σήμερα– με μοδάτο καπέλο, ντυμένη περίπου εγγονή «κόμισσας» –τα ενοίκια τουλάχιστον έξι επαρχιωτών φοιτητών–, με οξφορδιανά αγγλικά, προ-προπάππους της υποτίθεται ο Σκωτσέζος φιλέλληνας Τόμας Γκόρντον. Στον ώμο της κρέμεται και τη βαραίνει –αλλά το κρύβει– μια ανοιχτή δερμάτινη τσάντα. Περνούν στην οδό Φιλελλήνων με σκοπό να τοποθετήσουν την τσάντα κάτω από τα δέντρα στο πί-

σω τοιχίο της αγγλικανικής εκκλησίας του Αγίου Παύλου, που βλέπει ταυτόχρονα στον στενό αυλόγυρο του ναού και στη Λεωφόρο Αμαλίας όπου αργότερα θα ξεκινήσει η παρέλαση. Στον ναό θα τελεστεί τρισάγιο με προσκεκλημένους απόγονους φιλελλήνων και έντονη παρουσία ξένων δημοσιογράφων. Η χούντα με το προσωπείο έγκυρων «ανεξάρτητων» θεσμών επιχειρούσε να σπάσει τη διεθνή της απομόνωση και ετοίμαζε φιλελληνική φιέστα για τα 150 χρόνια. Φήμες ήθελαν πιο ηχηρή παρουσία, ανάμεσα σ' άλλες, την απόγονη του καλύτερου και χρησιμότερου, κατά τον Γκόρντον, φιλέλληνα, του ηρωικού κυβερνήτη του «Καρτερία» Φρανκ Άμπνεϋ Άστινγκς, την ανυποψίαστη κόμισσα του Λούντουν, λαίδη Μπάρμπαρα Άμπνεϋ Άστινγκς. Σημειώνουμε ότι στον Άγιο Παύλο είναι εντοιχισμένη η καρδιά του ηρωικού πλοιάρχου Άστινγκς, την οποία είχε κατακρατήσει επί χρόνια ο εθελοντής φιλέλληνας Τζωρτζ Φίνλεϋ, υπασπιστής του στο «Καρτερία» –ο μετέπειτα ιστορικός της Επανάστασης–, και στη συνέχεια η χήρα του. Το μαγνητόφωνο στην τσάντα θα επαναλάμβανε τρίλεπτα αντιδικτατορικά μηνύματα και θα υπενθύμιζε ότι οι φιλέλληνες εθελοντές έπεσαν μαχόμενοι για την ελευθερία και ανεξαρτησία των Ελλήνων και την ανατροπή των μοναρχικών, δεσποτικών και φεουδαρχικών καθεστώτων σ' όλη την Ευρώπη. Ωστόσο, απροσδόκητα συμβάντα στον συνωστισμένο αυλόγυρο του ναού αύξησαν τις πιθανότητες να εγκλωβιστεί η φοιτήτρια κι ανάγκασαν τον νεαρό να υποδείξει την τοποθέτηση της τσάντας στο Σημείο

Β, στη διασταύρωση Φιλελλήνων και Σιμωνίδου, δίπλα στον Άγιο Παύλο, απ' όπου θα περνούσαν υποχρεωτικά με τα πόδια όλοι μαζί οι ξένοι, μια και ξεκινούσαν από τη «Μεγάλη Βρετάνια» στο Σύνταγμα. Η αποστολή ολοκληρώθηκε με σχετική επιτυχία, καθώς οι πυροτεχνουργοί άργησαν να φτάσουν για να σταματήσουν το μαγνητόφωνο. Έτσι κι αλλιώς η χούντα δεν είχε καταφέρει να δελεάσει σημαντικούς απόγονους φιλελλήνων –οι αντιδικτατορικές επιτροπές του εξωτερικού έκαναν καλή δουλειά–, όμως οι αποκομμένοι νεαροί δεν το γνώριζαν. Εκείνη τη μέρα στους δρόμους της Αθήνας τον τόνο έδιναν οι ενθουσιώδεις πανηγυρισμοί των οπαδών του Παναθηναϊκού που απέκλεισε στη «Λεωφόρο» την αγγλική Έβερτον. Τα σινεμά έπαιζαν το «Αγάπησα μια πολυθρόνα» με τον Κώστα Βουτσά –τραγούδι η Βίκυ Μοσχολιού–, αλλά οι φυλακές και τα ξερονήσια ήταν πλημμυρισμένα, οι δίκες των στελεχών της Αριστεράς και των άλλων αντιστασιακών στην ημερήσια διάταξη, ενώ κυκλοφορούσε χέρι με χέρι ένα προσεκτικό επετειακό μήνυμα για την ελευθερία που υπέγραφαν 150 άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών. Τα ονόματα που συγκράτησα και σίγουρα δεν με ξεγελά η μνήμη μου ήταν: Έλλη Αλεξίου, Γιώργος Σεφέρης, Μανόλης Αναγνωστάκης, Κώστας Ταχτσής, Στρατής Τσίρκας, Ιάnnης Ξενάκης, Νίκος Μαμαγκάκης, Αντώνης Σαμαράκης, Βάσω Κατράκη, Τάσος, Ε. Χ. Κάσδαγλης. Από τους εν ζωή πρέπει να ήταν ο Παντελής Βούλγαρης, ο Θανάσης Βαλτινός, ο Χρήστος Λεοντής, ο Αιμίλιος Ζαχαρέας, η Άννα Συ-

νοδινού... Ποιους να πρωτοθυμηθώ; Το χαρτί έφτασε στα χέρια του επαρχιώτη φοιτητή, ακόμη δίχως κανέναν δεσμό με τους «επώνυμους» στην Αθήνα, από τον Βασίλη Ραφαηλίδη που το είχε υπογράψει και τον οποίο προσέγγισε στην «Αλκυονίδα», στις αξέχαστες εκείνες συζητήσεις για τον παγκόσμιο κινηματογράφο. Στην Αθήνα αυτές τις μέρες βρισκόταν ινκόγκνιτο ο Ιταλός φασίστας «Μαύρος Πρίγκιπας» Μποργκέζε, καθώς σχεδίαζαν με τη χούντα στρατιωτικό πραξικόπημα στη γειτονική χώρα στο πλαίσιο της ενορχηστρωμένης από τη CIA επιχείρησης Gladio. Στη διεθνή σκηνή κυριαρχούσε η σαρωτική αντεπίθεση των Βορείων στον Πόλεμο του Βιετνάμ. Στις εκδόσεις για τα 150 χρόνια ξεχώριζε μόνο η κάπως δογματική *Ιστορία της Επανάστασης* του Δημήτρη Φωτιάδη (Μέλισσα, 1971), αλλά ο νεαρός φοιτητής είχε τη σπάνια τύχη να πέσει πάνω στο «Χαμένο Χειρόγραφο» του γραμματικού του Καραϊσκάκη, του Γεωργίου Γαζή –Λεξικόν της Επαναστάσεως–, που εξέδωσε διακριτικά το 1971 από τα Γιάννενα η Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών.

Ο ορίζοντας φαινόταν κλειστός για τη νέα γενιά που ξεμύτιζε στα 150 χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης. Πώς θα είναι άραγε για κείνη που θα πρωτοκάνει την εμφάνισή της στην ακολουθία των γενεών στα 200 χρόνια, όταν θα μας συνοδεύουν ακόμη τα τελευταία απόνερα της μεγάλης χρεοκοπίας;

Η Αλλέγκρα θέλει να ηλεκτρίσει το ηθικό της ερχομένης γενιάς ξαναδίνοντας ζωή στο πεπρωμένο της ρομαντικής γενιάς του ευρωπαϊκού βυρωνισμού, εκείνης

που κυκλοφορούσε στο αίμα της η Γαλλική Επανάσταση, τη συνεπήρε στη συνέχεια το μεγάλο ναπολεόντειο όνειρο μιας άλλης Ευρώπης, ακολούθησε με το όπλο στο χέρι τον νεαρό, φτωχό κι άσημο Κορσικανό στη Μεγάλη Στρατιά, κι ύστερα, όταν συντρίφτηκαν όλες οι ελπίδες της και βρέθηκε ξεριζωμένη, ξεκρέμαστη, κυνηγημένη, έκανε κοινή της πατρίδα τις επαναστάσεις για ελευθερία κι ανεξαρτησία στον Νότο –Ελλάδα, Νότια Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Νότια Αμερική– κι έδωσε στη δική της ελευθερία ένα κοινό όνομα: *Ελλάδα!*

Ένας παλαιός έλεγε πως μια νέα γενιά ή θα 'χει το «κρασί» ή την «κούπα», ποτέ και τα δύο. Παρέλειψε μόνο να εξακριβώσει αν υπήρξαν γενιές όπου το «κρασί» ξίδιασε κι η «κούπα» τους έσπασε. Και κανείς βέβαια δεν μπορεί να πει προκαταβολικά ποιες γενιές είναι περισσότερο τυχερές: εκείνες της αδιατάρακτης γαλήνης ή οι άλλες που χτυπήθηκαν σκληρά από τις φουρτούνες της Ιστορίας; Οι γενιές της συμπάθειας ή του πάθους;

Ο τίτλος *Αλλέγκρα*, οι γυναικείοι τίτλοι των κεφαλαίων –«Νταλιάνα», «Ζέλα», «Άλισον», «Σιμόν», «Άντυ», «Εσμέ», «Άννα», «Ολίβια», «Έμμα», «Μπιάνκα», «Αλτάνα», «Τζούλια»– δεν υπονοούν ότι το βιβλίο είναι ιστορίες γυναικών, αν και αισθάνεται το χρέος να διασώσει στη μνήμη εκείνες τις γυναίκες που δεν απόμεινε μήτε η σκόνη τους στην «ιστορία των μεγάλων ανδρών» και βέβαια δεν διανοήθηκαν καν στην εποχή τους να διερωτηθούν: «Θα μας θυμάται κανείς μετά 200 χρόνια;»

Ο μπελαλής Τρελώνυ μάλιστα –ένα κεντρικό ιστορικό πρόσωπο στην περιπέτειά μας– όταν αντιμετώπιζε τα επικριτικά σχόλια «ψαγμένων» γυναικών, όπως της παλιάς φίλης του Μαίρης Σέλλεϋ –χήρας του ποιητή–, στα αυτοβιογραφικά του ενθυμήματα αναφωνούσε με οργή:

«Εγώ δεν γράφω για γυναίκες!»

Αλλέγκρα δεν είναι το μελαγχολικό ανασκάλεμα των περασμένων, μήτε η γλυκόπικρη θλίψη των αναμνήσεων.

Αλλέγκρα, «ένα αναμμένο κάρβουνο που στάχτη πάει να γίνει μα ένας αιφνίδιος άνεμος να σβήσει δεν αφήνει». Αλλέγκρα, ένα όνομα για τον νεορομαντικό φιλελληνισμό, τον ευρωπαϊκό βυρωνισμό της εποχής μας πέρα από τα όρια του Προσκυνητή, του Μπάυρον. Αλλέγκρα, ο κωδικός για μια εκ νέου ριζική μεταβολή στη ζωή και τη σκέψη της Ευρώπης, αυτή που θα σαρώσει την τετραγωνισμένη τευτονική αυστηρότητα. Αλλέγκρα, το ξάφνιασμα της φαντασίας που γκρεμίζει τα αόρατα τείχη. Αλλέγκρα, το «Πιστεύω» στη Γυναίκα. Αλλέγκρα, το ξανακερδισμένο κέφι για ζωή που ρούφηξε η αδυσώπητη κρίση. Αλλέγκρα, δονκιχωτικοί «γίγαντες» κι «ανεμόμυλοι» πάνε μαζί στην Ιστορία. Αλλέγκρα, κάλεσμα στις νέες γενιές να ξαναπετάξουν στα σύννεφα δίχως –καλού κακού– να λησμονήσουν τον Ίκαρο και τον Φαέθοντα.

Κι εμείς κάποτε νέοι, Αλλέ-ε-εγκρα!, ας υπενθυμίζουμε στη δική τους αναπόφευκτη ανυπομονησία –ορθά κοφτά, ανυπόκριτα– σαν αρχαίος χορός ηλίκιωμένων με την ελληνική λέξη Φρόνησις:

ΜΙΜΗΣ ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ

Όσο η μοίρα σας θέλει να μένει βουβή, μην τη βιάζε-
τε· αφήστε να κυλήσουν αβίαστα οι καιροί κι ό,τι είναι
να 'ρθει, να το, έρχεται! – όχι με κρότο κανονιών αλλά
με απαλό φτερούγισμα τρυγονιών.

M. A.

Από την Νταλιάνα στη Ζέλα

Ενας παλαιός σοφός έλεγε πως όλες οι δυστυχίες του κόσμου προέρχονται από την ανικανότητα να παραμείνουμε ήρεμοι στο σπίτι μας, καθισμένοι στην πολυθρόνα μας. «Στ' αυγά μας», δηλαδή. Κι όμως – παράδοξο– εδώ στο στόμιο της Μαύρης Τρούπας, στον ίλιγγο του πέτρινου κάθετου όγκου του βορειοανατολικού Παρνασσού, πάνω από τη Βελίτσα, στην αρχαία Τιθορέα, δεν βρίσκω κανένα ίχνος δυστυχίας στο πληγωμένο πρόσωπο του τριαντάρη Εγγλέζου από την Κορνουάλη. Είναι γερμένος στο περβάζι-πολεμίστρα της σπηλιάς του Οδυσσέα, με δυο σφαίρες στο κορμί του, τη μια στην πλάτη, ξυστά στη ραχοκοκαλιά, που παρέλυσε το δεξί του χέρι, την άλλη που σάρωσε τα δόντια του, στη δεξιά πλευρά του σαγονιού, αφού πέρασε και ξεθύμανε απ' τον ώμο του.

Έχουμε κάνει ένα άλμα πίσω, εκατόν ενενήντα χρόνια, σ' ένα χάραμα στις πρώτες μέρες του Ιούνη του 1825. Δεν ήταν το φονικό χέρι κανενός κλέφτη ή Τούρκου ντελή, μήτε κανενός από τους κατσαπλιάδες

του αδυσώπητου Γκούρα, του στρατού της κυβέρνησης που πολιορκούσε τη σπηλιά του οπλαρχηγού της Ανατολικής Στερεάς. Ακούγεται τρελό αλλά εδώ, στην άλλη άκρη του κόσμου, στο χείλος του πιο απότομου γκρεμού, πυροβόλησαν τον Έντουαρντ Τζων Τρελώνυ (1792-1881) οι μόνοι που μιλούσαν αγγλικά σ' αυτό τον Πύργο της Βαβέλ. Και να σκεφτείς πως τον έστησαν μαζί με τον Οδυσσέα τόσο πολυεθνικό για να εμποδίσουν τις αθέμιτες συνδιαλλαγές και συνωμοσίες. Εκτελεστές οι δύο φιλέλληνες εθελοντές συμπατριώτες του Τρελώνυ, ο δεκαεννιάχρονος Ουίτκομπ, από οικογένεια Εγγλέζων τζέντλεμαν, ο οποίος κατέφθασε μόλις πριν από τέσσερις μέρες στη Μαύρη Τρούπα, και ο Φέντον, που εκείνος τον περιμάζεψε πριν από έναν χρόνο απ' το Μεσολόγγι τις μέρες της επίσημης κηδείας του Μπάυρον, και κανείς ποτέ δεν έμαθε πού ξεμπαρκάρισε κι από πού πραγματικά κρατούσε η σκούφια του μέχρι να την ξετρυπώσουμε εμείς δύο σχεδόν αιώνες μετά. Ο δεύτερος, που το όπλο του έπαθε υποτίθεται αφλογιστία, παραμύθιασε και μύησε τον ευφάνταστο ελαφρόμυαλο –«διαταραγμένο», θα πουν αργότερα– πιτσιρικά Ουίτκομπ στο δολοφονικό σχέδιο. Ο Τρελώνυ –ο «Τρε», όπως τον προσφωνούσε ο Προσκυνητής, ο Μπάυρον δηλαδή– αμφιβάλλει για τα πάντα εκτός από ένα: εμπνευστής, καθοδηγητής και χορηγός του σχεδίου είναι ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ο κοινός τους δαίμονας. Τους ενδιάμεσους –Εγγλέζους– μέχρι τον Φέντον τους υποπτεύεται αλλά δεν είναι ακόμη σίγουρος. Τώρα ο Ουίτκομπ, κρεμασμένος ανάποδα στο

κενό, μπορεί να βλέπει κατάφατσα και να σαλεύει ο νους του το αιωρούμενο πτώμα του Φέντον μ' ανοιγμένο κεφάλι με μια σφαίρα που του φύτεψε ο Κάμερον, ο Ούγγρος μηχανικός του Πυροβολικού. Κι αυτόν τον στρατολόγησε στο Μεσολόγγι από την ιδιωτική φρουρά του ποιητή. Το μόνο που στενοχωρεί και κάνει αμήχανο τον «Τρε» είναι ότι βρήκε στο σακίδιο του νεαρού Ουίτκομπ τα ίδια περίπου βιβλία με τα δικά του: το *Hellas* του Σέλλεϋ, τον *Κουρσάρο* και τον *Γκιαούρ* του Μπάυρον κι ένα μυθιστόρημα του Γουόλτερ Σκοτ. Κι ακόμα το *Anastasi* του Τόμας Χόουπ, τον ήρωα του οποίου αντέγραψε ο καημένος στη ρομαντική ελληνική του περιπέτεια. Έναν τύπο χαμαιλέοντα, που κάνει τα πάντα για να τη «βγάλει» στη ζωή. Έναν ρόλο βυρωνικής μισανθρωπίας.

Θα περάσουν άλλα πενήντα πέντε χρόνια για να συναντήσουμε τον Τρε, τελευταίο επιζήσαντα φιλέλληνα εθελοντή της Ελληνικής Επανάστασης, να αφηγείται ξανά και ξανά από την πολυθρόνα του μπροστά στο τζάκι στο τελευταίο σπίτι του, στη νότια ακτή του Σόμπτινγκ, τις αναμνήσεις που έρχονται σαν γλυκά ψέματα απ' τις μέρες που έζησε με τον Σέλλεϋ και τον Μπάυρον στον λεγόμενο Κύκλο της Πίζας, ύστερα στην Κεφαλλονιά με τον τελευταίο, για να προσκολληθεί στη συνέχεια σαν αδελφοποιτός και γαμπρός στον Οδυσσέα Ανδρούτσο. Τέσσερα χρόνια έντονης, γεμάτης ζωής (1822-1825) ήταν αρκετά για να δώσουν νόημα και πληρότητα σε μια μακρόσυρτη, άδεια απόσυρση που τη διέκοπταν μόνο οι χωρισμοί, οι συζητήσεις στη

Λέσχη των Philosophical Radicals και οι θάνατοι φίλων και παλαιών συναγωνιστών.

Μια φορά γίνονται αυτά στη ζωή και δεν ξαναγίνονται. Ναι, όταν δεν γεροντοχαϊδολογούσε τη νεαρή Έμμα, την «ανιψιά» για τη σεμνότυφη καλή κοινωνία, ή δεν κολυμπούσε χειμώνα καλοκαίρι γυμνός στην άγρια θάλασσα, δυο χιλιόμετρα απ' το σπίτι του, έλεγε τις παλιές ιστορίες στους επισκέπτες από το Λονδίνο, κυρίως συγγραφείς και εκδότες. Οι περισσότεροι επιχειρούσαν να του αποσπάσουν μυστικά, συνήθως άγνωστα «χαρτιά» για τον Μπάυρον, την ερωμένη του ποιητή, κι όχι μόνο, Κλαιρ Κλαίρμοντ, μητέρα της Αλλέγκρας, και τη «θετή» αδελφή της, τη Μαίρη Σέλλεϋ, σύζυγο του κακότυχου νεαρού ποιητή Πέρσου Σέλλεϋ που πνίγηκε σε ναυάγιο και τον αποτέφρωσε ο Τρελώνου στην αμμουδιά του Βαρέτζιο, στην Ιταλία. Κανείς άλλος δεν επέζησε και κανείς πια δεν θα μπορούσε να τον διαφεύσει.

Ταξίδεψα τον Απρίλη του 2011 μέχρι το Σόμπτινγκ, στο δυτικό Σάσσεξ της Αγγλίας, όταν είδα να μπαίνει σε δημοπρασία το σπίτι του Τρε για 799.995 λίρες στην οδό Γουέστ. Προσποιήθηκα τον αγοραστή, αλλά η συμπαθής σαραντάρρα της εταιρείας real estate «Your Move Worthing» δεν ξεγελάστηκε καθώς είδε τη συγκίνησή μου και μ' άφησε σε περισυλλογή μόνο μου κανένα τέταρτο. Τα πάντα ήταν τα ίδια, όπως τα σχεδίασε και τα έχτισε ο ίδιος ο Τρε, εκτός από τα τρελά χρώματά του στα δωμάτια – γαλάζιο, πράσινο, κίτρινο, ροζ. Το μεγάλο τζάκι στο σαλόνι, οι μεγάλες διπλές πόρτες-παράθυρα, η σκάλα, τα πέντε υπνοδωμάτια.

«Είστε συγγενής από την Ελλάδα;» με ρώτησε η κυρία.

«Ναι, της δεύτερης συζύγου του, της Ταρσίτσας, της αδελφής του Οδυσσέα».

«Ξέρω, ξέρω την ιστορία από τις βιογραφίες του Μπάυρον», μου απάντησε.

«Μήπως εκτός από τους πιθανούς αγοραστές εμφανίστηκε κάποιος από τους απογόνους του από την πλευρά της κόρης του με την Ταρσίτσα, της Ζέλας, με επίθετο Τρελώνου-Όλγουιν ή Τρελώνου-Καμένου;» ρώτησα κάπως αδιάκριτα.

«Κανείς, κανείς από την οικογένεια –αυτό το συγκράτησα–, μόνο ένας κύριος με την ίδια μ' εσάς συγγίνηση, που έφερε μια αγκαλιά όμορφα λουλούδια κι έβγαλε ένα σωρό φωτογραφίες».

«Ελληνικής καταγωγής;»

«Όχι, η προφορά του ήταν σίγουρα σκωτσέζικη. Ήταν ψηλός, αδύνατος, γύρω στα πενήντα πέντε, ίσως το πολύ πενήντα οκτώ».

«Τι σας έκανε εντύπωση σ' αυτόν;»

«Τώρα, εκ των υστέρων, μου κάνει κάτι εντύπωση. Ξέρετε γιατί; Μου υπέβαλε ακριβώς τις ίδιες ερωτήσεις μ' εσάς σχετικά με τους συγγενείς και μου ανέφερε επίσης αυτά τα παράξενα επίθετα της μακαρίτισσας Ζέλας Τρελώνου».

«Α, το Όλγουιν ήταν του συζύγου της, το Καμένου ήταν το όνομα του πατέρα της Ταρσίτσας, καθώς ήταν ομομήτρια αδελφή του Οδυσσέα Ανδρούτσου».

Ο σύντομος διάλογος δημιούργησε κάποια οικειό-

τητα, συνεχίσαμε το περπάτημα μαζί μέχρι την ακτή, στα βράχια κάτω από τη λεωφόρο Μπράιτον, και τότε μόνο αντιλήφθηκα ότι ο αγριόκηπος με τα δέντρα του Τρε, μια ελεύθερη ζώνη για τα πουλιά, είχε ξυριστεί και στη θέση του μπήκε το γνωστό άχαρο βρετανικό γκαζόν. Ομολόγησα στην κυρία Κλαρκ –έτσι λέγεται– ότι δεν έχω καμιά συγγένεια με τα δύο τρελόσογα – Τρελώνυ και Ανδρούτσου– κι εκείνη με αποζημίωσε με μια αναλυτική περιγραφή του συγκινημένου δίχως διεύθυνση Σκωτσέζου. Της υποσχέθηκα να συναντηθούμε στο ετήσιο Φεστιβάλ του Σόμπτινγκ –Sompting Beer & Music Festival–, στις 2-4 Ιουνίου του 2015, στην εκατοστή ενενηκοστή επέτειο της δολοφονικής απόπειρας στη Μαύρη Τρούπα. Εκτός κι αν έρθει να τη φιλοξενήσω στην Κρήτη ή, γιατί όχι, στη γραφική Τιθορέα, κάτω από το κρησφύγετο του Οδυσσέα όπου βιάζομαι τώρα να επιστρέψω.

Νύχτα ακόμη αφήσαμε πίσω μας τη Χαιρώνεια με το Λιοντάρι, την πατρίδα του Πλούταρχου, κι ακολουθώντας κατά γράμμα τις περιγραφές του ανηφορίζαμε στα ριζά του Παρνασσού, κάπου ανάμεσα στις αρχαίες πόλεις Αμφίκλεια και Ελάτεια, και, να, συναντούμε το αρχαίο τείχος που διασχίζει τη Βελίτσα-Τιθορέα. Το χωριό κοιμάται του καλού καιρού. Μαζί με τον βετεράνο της εγκληματολογίας, τον Ιωάννη, βρήκαμε κάτω από τον γιγάντιο πλάτανο, απέναντι από το σπιτικό –καφενείο σήμερα– της οικογένειας του Φίνου, της

ομώνυμης κινηματογραφικής εταιρείας, να μας περιμένουν οι εθελοντές οδηγοί-ορειβάτες, ο Γιώργος και ο Χρήστος. Εκείνη την ώρα η φουρνάρισσα μάνα του Γιώργου άναβε τον ξυλόφουρνο, μα εμείς είχαμε ανηφορικό και δύσβατο μονοπάτι μπροστά μας.

«Μην ανεβείτε, μωρέ», μας φώναξε μια γυναίκα απ' το τελευταίο σπίτι, «γιατί απόψε κατέβηκαν οι λύκοι μέχρι τα σπίτια».

Δεξιά από το μονοπάτι χάσκει δίπλα στα πόδια μας ένα μακρύ απότομο βάραθρο, το Καχόρεμα ή Ρέμα του Διαβόλου, κι αριστερά υψώνεται πάνω απ' τα κεφάλια μας, σαν γιγάντιο, φυσικό σινικό τείχος, ένα ψηλό, ευθύγραμμο, κάθετο βραχοβούνι με διαδοχικές εναέριες σπηλιές στο πλευρό του. Σ' αυτούς τους απότομους γκρεμούς, που θυμίζουν τα Βραχώδη Όρη της Αμερικής, ξετυλίχτηκε ο Ιερός Πόλεμος Φωκέων-Βοιωτών τον Αύγουστο-Σεπτέμβριο του 354 π.Χ.

Αγκομαχώ στον άγριο ανήφορο σαν τα φορτωμένα μουλάρια που κουβαλούσαν στη Μαύρη Τρούπα τα γεννήματα του κάμπου –λάδια, στάρια και καλαμπόκια–, εφεδρικό απόθεμα για τις δύσκολες μέρες του αποκλεισμού. Από μικρός θαύμαζα το ασφαλές, επιφυλακτικό βάδισμα των μουλαριών στα κακοτράχαλα βουνά της Κρήτης, που πατούσαν δοκιμαστικά το ένα πόδι και μόνο όταν σιγουρεύονταν πως είχαν γερό πάτημα σήκωναν και το άλλο. Κι όταν πριν από τριάντα πέντε χρόνια είπα ότι ο Κωνσταντίνος Καραμανλής έχει στις πολιτικές κινήσεις του το «βάδισμα του μουλαριού» –κι ο δεξιός Τύπος με οκτάστηλα αναθε-

μάτιζε: «Μουλάρι αποκαλεί τον Πρόεδρο!»— εκείνος με αιφνιδίασε μ' ένα απροσδόκητο πρωινό τηλέφωνο – νόμιζα στην αρχή πως ήταν ο φίλος μου ο Χάρρυ. «Σ' ευχαριστώ», μου είπε. «Εσύ με καταλαβαίνεις γιατί είσαι κι εσύ χωρικός». Όμως ο τριαντάρης Χρήστος μπροστά μου –Κρητικός από τον Σέλινο, γαμπρός στην Τιθορέα– έχει τον γιγάντιο διασκελισμό του Τρε, ενώ ο Γιώργος διαθέτει την ξακουστή ταχυποδία του Οδυσσέα – τα πόδια του, λένε, δεν άγγιζαν στη γη. Κάποια στιγμή μού έδειξαν από μακριά τη Μαύρη Τρούπα, μα όσο την πλησιάζαμε, τόσο απομακρυνόταν, οπότε τους είπα: «Να δείτε που πέντε λεπτά πριν φτάσουμε θα λιποθυμήσω και δεν θα δω ποτέ τη Μαύρη Τρούπα». Παραξενεύτηκαν αλλά θυμήθηκα ότι ο Φρόνυτ λιποθύμησε ανεβαίνοντας στον βράχο της Ακρόπολης, καθώς δεν άντεχε την πραγματώση ενός διακαούς πόθου του. Όμως εγώ πιο πολύ ένιωθα σαν τον Δον Κιχώτη ή καλύτερα τον Σάντσο Πάντσα, που κατέρρευσε η φαντασία του όταν αντίκρισε την πραγματικότητα. Ανοίγοντας, τελικά, διάδρομο ανάμεσα σε πεσμένους κορμούς ελάτων και πυκνή βλάστηση, σε μια απότομη κατηφοριά βρήκαμε το τελευταίο κρυφό μονοπάτι που μας οδήγησε στη ρίζα του κάθετου βράχου –επιτέλους!– με τη Μαύρη Τρούπα ψηλά πάνω απ' τα κεφάλια μας. Στις κόγχες του βράχου, εκεί στα ριζά του, θα ήταν χτισμένα τα πέτρινα παραπήγματα όπου έμεναν ο Ούγγρος Κάμερον, ο Φέντον, ο έμπιστος του Οδυσσέα Μουσταφάς, ο Τουρκαλβανός Μπαμπά Αχμέτ, ο Ιταλός βοηθός του

Τρελώννυ Έβερρετ και παλαιότερα ο γραμματικός του Οδυσσέα Αντώνης Γεωργαντάς. Κι ακόμη ένας γέρος παπάς από την Αταλάντη, ο Αναστάσιος. Η στρατιωτική δύναμη που στο παρελθόν διέθετε εδώ ο Οδυσσέας πρέπει να στρατοπέδευε γύρω από το παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου, που αφήσαμε είκοσι λεπτά πίσω μας. Στο παραπέτο του βράχου, ένα επίπεδο κάτω από το στόμιο της σπηλιάς, αγρυπνούσε ο πιο πιστός φίλος του Οδυσσέα, ο αγριόσκυλος της Πίνδου, ο Σαμφώνης. Στη Μαύρη Τρούπα βρισκόταν η μητέρα του Ακριβή, η Ανδρούτσαινα όπως συνέχιζαν να την αποκαλούν κι ας παντρεύτηκε τον Καμένο μετά τον αποκεφαλισμό από τον σουλτάνο του Ανδρέα Βερούση (ή Μουτσιανά), του «Λιονταριού της Ρούμελης», πατέρα του Οδυσσέα. Επίσης η γυναίκα του, η Ελένη, με το νήπιό τους, τον Λεωνίδα, καθώς και η ομομήτριος αδελφή του Ταρσίτσα, σύζυγος πλέον του Τρελώννυ, έγκυος στα δεκατρία της!

Μετά φόβου Θεού, με κλειστά μάτια για να αποφύγω τον ίλιγγο του κενού κάτω απ' τα πόδια μου, κάθιδρος, με την καρδιά μου να σφυροκοπά, έφτασα στο παραπέτο κι ύστερα με μια λοξή σκάλα σωριάστηκα στο στόμιο της σπηλιάς. Κάθισα σε μια πέτρα-απομεινάρι της οχύρωσης του Κάμερον για τα δύο κανόνια του Μπάυρον που άρπαξε ο Τρελώννυ μέσα από τα χέρια του μαινόμενου Μαυροκορδάτου στο Μεσολόγγι- και αφέθηκα στο σιωπηλό μυστήριο, του ασάλευτου και αιώνιου της πέτρας, για να αναστήσω έναν χαμένο κόσμο, να δω αυτό που δεν θα μπορέσει

ποτέ να δει η Ιστορία, την άορατη πλευρά των ανθρωπινων πραγμάτων. Και αν όλοι οι άλλοι σιωπήσουνται, οι λίθοι κεκραάξονται. Τότε θα μιλήσει αυτή η πέτρα! Απ' αυτήν βλέπω να ξεκολλούν τώρα σκιές σαν φαντάσματα καθώς το πρωτοχάραμα διαπερνά τη Μαύρη Τρούπα. Τώρα διακρίνω τον Τρε με την αρβανίτικη φορεσιά, πάντα γερμένο σχεδόν μπρούμυτα, την πουκαμίσσα σκισμένη στην πλάτη του από το μαχαίρι του Έβερρετ, με τις πληγές να επουλώνονται στον καθαρό ξερό αέρα του βράχου. Δεν άφησε την Ακριβή να τις καθαρίσει με τσίπουρο και να βάλει εκείνη την αλοιφή που έφτιαξε χτες, μες στον πανικό του φονικού, χτυπώντας ασπράδι αυγού, αλεύρι από λινόσπορο, βούτυρο και ζεστό κρασί. Τα ξέρει καλά αυτά –ο δεύτερος σύζυγός της, ο Φίλιππος Καμένος, ήταν εμπειρικός γιατρός–, αλλά την απέτρεψε μ' ένα μουγκρητό ο ξεροκέφαλος τραυματίας γαμπρός της.

«Αν επιζήσω –που δεν το πιστεύω– θα 'ναι μόνο απ' αυτόν τον αέρα του Παρνασσού, την κράση μου και κυρίως από την απουσία γιατρών», υπονοώντας ότι αυτοί ξέκαναν τον ποιητή, τον Μπάυρον. Και συμπλήρωνε σιωπηλά με αποστολική έκφραση: «Πρέπει να ζήσω, δεν έχω το δικαίωμα να πάρω στον τάφο τα απόκρυφα και τα μυστικά των δύο μεγάλων ποιητών, που κανείς άλλος στον κόσμο δεν κατέχει».

Στήνω αυτί ν' ακούσω την ανάσα του, τον αισθάνομαι στωικό, παραδομένο στη μοίρα του μ' ένα αινιγματικό, αδιόρατο χαμόγελο ικανοποίησης –πιο σωστά, αυτοεκτίμησης– στο σαραβαλιασμένο στόμα του. Το

σημάδι του αδελφοκτόνου Κάιν πάνω του λαμποκοπά, γράφει, όπως γίνεται πάντα, την Ιστορία και δίνει καινούργιο νόημα στην ύπαρξη του Τρε, καθηλωμένη μέχρι σήμερα σε εναλλασσόμενους μιμητικούς ρόλους. Διαισθάνεται ότι ο συνωμότης Φέντον και ο σαλεμένος Ουίτκομπ θα γίνουν για τον δικό του μύθο ότι ο Ιούδας για εκείνον του Ιησού. Κανείς χολερικός, κακόβουλος κριτικός της λογοτεχνίας ή σκοτεινός πράκτορας της βρετανικής πολιτικής στην Ελλάδα δεν θα ψιθυρίζει πίσω από την πλάτη του πως δεν είναι παρά ένας παρείσακτος τυχοδιώκτης, ένας λαθρεπιβάτης, ακόμα χειρότερα ένας περίγελος σφετεριστής των τελευταίων ημερών του Σέλλεϋ και του Μπάυρον κι ύστερα του Οδυσσέα. Τώρα, με τις σφαίρες στην πλάτη, πραγματώνει τον δικό του εαυτό. Μέχρι σήμερα αντέγραφε ή επινοούσε ρόλους για να φέρει την αφεντιά του στο κέντρο του κόσμου. Έφτασε να πιστεύει ότι δεν υπήρχε, ξεπηδούσε από το όνειρο ενός παλαιού κουρσάρου, από τις σελίδες του *Ανταρσία στο Μπάουντι* ή από ένα ποίημα του Μπάυρον, έναν καταραμένο στίχο του Σέλλεϋ. Μίμηση, μιμητικός ανταγωνισμός, ζηλοτυπία, μνησικακία προς το πρωτότυπο, περιφρόνηση στο αντίγραφο – αυτός είναι πάντα ο αένας κύκλος των αμοιβαίων αισθημάτων «δανειστή»-«δανειζόμενου», αντικειμένου και υποκειμένου της μιμητικής λατρείας. Τώρα ξαναγυρίζουν σαν τα νερά της παλίρροιας όλες οι παλιές του θύμησης. Μικρός ταυτίστηκε με κάθε μπαχαλάκια, στασιαστή που προκαλούσε την οργή των γονιών, των δασκάλων, των παπάδων. «Μισού-

σα πάστορες, παπάδες, αφεντάδες, βασιλιάδες», διακήρυσσε. Ένας εμμονικός contrarian, διαμορφώνει το Εγώ του πάνω σ' ένα αδυσώπητο αντί, σε μια διαρκή σύγκρουση με τον πατέρα του, όπως εκείνος τον βιώνει: σκληρό, άπληστο, φιλάργυρο, εξουσιομανή, που έφτασε ν' αλλάξει και το οικογενειακό επίθετό του για να αναδειχθεί στην πολιτική και να διευρύνει τις ευκαιρίες πλουτισμού του. Αυτή τη δυσκολία να εσωτερικεύσει την αγάπη των γονιών του, το οικογενειακό τραύμα με τον πατέρα και το κενό της άχαρης, αδέξιας μάνας του θα τα κουβαλά μια ζωή και θα τα μεταβιβάσει εξίσου ισχυρά και στα παιδιά του. Δεν βρήκε άλλο τρόπο να ζήσει αρμονικά με τον εαυτό του και να αποκαθιστά την ισορροπία του παρά μόνο με το συνεχές κυνηγητό μιας ναρκισσιστικής αυτοεκτίμησης, τη μεγαλομανιακή του ταύτιση με δανεικούς ρόλους, τη διαρκή επιβεβαίωση μιας παιδικού τύπου παντοδυναμίας. Καθετί που διέψευδε αυτές τις φαντασιώσεις και ονειροπολήσεις του, ξεσήκωνε τη μνησικαχία και την εκδικητική του μανία. Κι όταν στα δώδεκά του χρόνια ο πατέρας του και ο επιφανής θεός του Χώκινς, από την πλευρά της μάνας του, τον έστειλαν –όπως συνηθίζοταν τότε– στο Βασιλικό Ναυτικό για μια πολλά υποσχόμενη καριέρα, εκείνος απολάμβανε την τιμωρία να μένει ολομόναχος ψηλά στο κατάρτι. Εκεί ονειροπολούσε τη συστράτευσή του με τον ξακουστό Γάλλο πειρατή και privateer στον Ινδικό Ωκεανό Ρομπέρ Σουρκούφ, τον εξολοθρευτή των βρετανικών πλοίων, ο οποίος τιμήθηκε από τον ίδιο τον Ναπολέοντα για τις

υπηρεσίες του, αφού κούρσευε και πλιατσικολογούσε αποκλειστικά τους εχθρούς της πατρίδας του. Έτσι, ταξιδεύοντας και ο ίδιος ο μικρός Τρε μεταξύ Βομβάης και Καλκούτας, παίρνοντας μέρος στην εξερεύνηση του Αρχιπελάγους Ντιέγκο Γκαρσία, στην επίθεση στον Άγιο Μαυρίκιο και στην εισβολή στην Ιάβα, όπου άρπαξε και κουβαλά ακόμα μια σφαίρα στο γόνατο, μπορούσε ελεύθερα να διασκευάζει τα μυθιστορήματα της ζωής του σαν σύντροφος του Συρκούφ και να ρημάζει μαζί του τη Βρετανική Εταιρεία των Ανατολικών Ινδιών και τις κτήσεις της ιμπεριαλιστικής αυτοκρατορίας, της πατρίδας του. Ναι, τιμωρημένος ψηλά στο κατάρτι μπορεί να σφετερίζεται εγκλήματα που ποτέ δεν διέπραξε για να γουρλώσουν τα μάτια των συμπατριωτών του. Ο Συρκούφ στην εποχή των Ναπολεόντειων Πολέμων ήταν ό,τι ο Ανδρέας Μιαούλης και ο πατέρας του Οδυσσέα στη Μεσόγειο. Ύστερα, όταν εγκατέλειψε το Ναυτικό στα δεκαεννιά του –τυπικά στα είκοσι δύο, μια και αλλοίωσε την ημερομηνία γέννησής του–, άρχισε με τον ίδιο ζήλο να ταυτίζεται με τους ήρωες του Σαίξπηρ – τον Οθέλλο, τον Άμλετ, τον Μάκβεθ, τον βασιλιά Ληρ. Κι όταν διάβασε τον Κουρσάρο του Μπάυρον και εμφανίστηκε φάντης μπαστούνι μπροστά του στην Πίζα καθώς έπαιζε μπιλιάρδο με τον Σέλλεϋ, ουσιαστικά του ανήγγειλε: «Ο φοβερός κουρσάρος που έχεις στα χαρτιά σου είμαι εγώ. Ο δικός σου είναι “χάρτινος”, εγώ είμαι με σάρκα και οστά». Έτσι του κόλλησε το «The Grant Turk», μια κι έμοιαζε με τον Σελίμ και τον Κόνραντ στα ποιήματα του

Μπάυρον. Η μίμηση της άσωτης ζωής των δύο ποιητών θα τον οδηγήσει μέχρι το σημείο να φαντασιώνεται ακόμη και τη μεταθανάτια υποκατάστασή τους στα ερωτικά –με συζύγους και ερωμένες–, όπως θα εκδηλωθεί με τις «προτάσεις» του στη Μαίρη Σέλλεϋ και την Κλαίρ Κλαίρμοντ. Θα 'ρθει καιρός που μέχρι και vegetarian θα γίνει και θα αποκλείσει το αλκοόλ από τη ζωή του για να ολοκληρωθεί η ταύτισή του με τον τόσο ανόμοιο Σέλλεϋ.

«Τι ήταν όλα αυτά για τη ζωή μου;» συλλογιζόταν στο στόμιο της σπηλιάς. «Τίποτα, παιδικά παιχνίδια, προϊστορία. Η αληθινή μου ζωή ξεκινά από εκείνη την ημέρα που γνώρισα τον Οδυσσέα πάνω στην Ακρόπολη, αδιαμφισβήτητο πολέμαρχο στην Αττική και όλη την Ανατολική Στερεά. Υπό τις διαταγές του με το τουφέκι στο χέρι αλωνίζαμε όλους τους τόπους – Μαρθώνα, Εύβοια, Θήβα, Θερμοπύλες, Λιβαδειά, Αταλάντη, Λιβανάτες, τον τόπο καταγωγής του, Παρνασσό, Πίνδο, Ελικώνα, Κιθαιρώνα».

Εκείνος είναι τώρα το αντικείμενο της μιμητικής του εμμονής, ο νέος Σιμόν Μπολιβάρ, ο νέος Τζωρτζ Ουάσινγκτον, που με τη σειρά του αντιγράφει σ' όλα τον μεγάλο δάσκαλό του, τον Αλή πασά. Ένας βαθύς αναστεναγμός με ανάλογη σύσπαση πόνου ξεφεύγει καθώς αναλογίζεται τις χαμένες ευκαιρίες με τον ποιητή.

«Αχ, Μπάυρον, τα κατάστρεψες όλα και τον ίδιο τον εαυτό σου με την αιώνια αναβλητικότητα σου. Και μου το 'λεγες: "Να ξέρεις, Τρε, αν κάτσω κάπου έξι

μέρες είναι αδύνατο να ξεκολλήσω τουλάχιστον για έξι μήνες”. Έτρωγες τον καιρό σου στην Κεφαλλονιά να ερωτοτροπείς με τον Λουκά, τον δεκαπεντάχρονο, να κολυμπάς, να ιππεύεις, να πυροβολείς μπεκάτσες και γλάρους και να θεωρητικολογείς περί της τέχνης του πολέμου με τον συνταγματάρχη Νάπιερ αντί να έρθεις αμέσως στην Ακρόπολη των Αθηνών, όπως σε προσκαλέσαμε με τον φρούραρχό της Οδυσσέα. Φαντάσου: Ο ποιητής στον Παρθενώνα, ηγέτης-σύμβολο της ενότητας των Ελλήνων! Η Ευρώπη θα είχε συγκλονιστεί. Ο “τυπογραφικός συνταγματάρχης”, όπως εσύ τον κοροϊδευες με τον γνωστό κυνισμό σου, ο ριζοσπάστης ιδεαλιστής Στάνχοπ είχε έτοιμα όλα τα σχέδια: αντιμοναρχική ομοσπονδιακή δημοκρατία τύπου Ελβετίας ή, πιο σωστά, σύγχρονης Αχαϊκής Συμπολιτείας. Πολιτοφυλακή, όπως ο ελβετικός ομοσπονδιακός στρατός. Μουσεία, πρότυπα σχολεία, νοσοκομεία, λιθογραφικά πιεστήρια, ελευθεροτυπία. Στην αναγεννημένη Αθήνα θα πραγματώνονταν το φιλοσοφικό και συνταγματικό όραμα του φιλέλληνα φιλόσοφου και νομοδιδάσκαλου Ιερεμία Μπένθαμ. Το πρώτο ζωντανό πείραμα της νέας ουτοπίας του ωφελιμισμού και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο Οδυσσέας στρατηγός στην Αττική και Ανατολική Στερεά, ο Κολοκοτρώνης στον Μοριά, ο Μάρκος Μπότσαρης, προτού σκοτωθεί, ή μετά ο Καραϊσκάκης στη Δυτική Στερεά. Ο φιλέλληνας κυβερνήτης Κεφαλλονιάς συνταγματάρχης Νάπιερ αρχιστράτηγος των ελληνικών δυνάμεων και από δίπλα του ο φιλέλληνας πλοίαρχος Χάμιλτον, του

“Cambrian”, με την ορατή και αόρατη χείρα βοηθείας του να ξεπερνά ντεφάκτο τα επίσημα όρια της βρετανικής πολιτικής. Μ’ εσένα και τον Στάνχοπ επίσημους διαχειριστές των δανείων, ποτέ δεν θα γλιστρούσαν οι Έλληνες δυο φορές στην καταραμένη εμφύλια διαμάχη που αφάνισε την Επανάσταση. Δεύτερη χαμένη ευκαιρία ήταν τα Σάλωνα, η Εθνοσυνέλευση. Σε περιμέναμε μάταια. Έκανε τα πάντα ο Μαυροκορδάτος να σε τουμπάρει ακόμα μια φορά, να σ’ έχει καθηλωμένο –όμηρο– στο Μεσολόγγι για να ενισχύσει το status του, μα εσύ επιτέλους αφήγησες τις υποδείξεις και μηχανοραφίες του και αποφάσισες να έρθεις. Κατάλαβες πως δεν έπρεπε να ταυτιστείς με καμιά παράταξη. Σε πρόλαβε όμως ο θάνατος. Σε προειδοποίησε με τον πιο σπαρακτικό τρόπο ο Στάνχοπ: “Φύγε το ταχύτερο δυνατό από την πόλη των βάλτων! Θα γίνει ο τάφος σου”. Τώρα μαθαίνουμε πως άνθρωποι του Καραϊσκάκη διαδίδουν πως σε “φαρμάκωσαν” στο Μεσολόγγι, τα ίδια λένε και στις αναφορές τους οι πράκτορες του Μέττερνιχ. Ποιος ξέρει... “Πάει” ο ποιητής, “πάει” κι ο Οδυσσέας που τον μετέφεραν σαν δεμένο σκυλί στην Αθήνα οι άνθρωποι του παλιού υποτακτικού του, του Γκούρα, “πάω” κι εγώ, “πάει” κι ο Στάνχοπ, αφού με έκτακτη διαταγή κλήθηκε να επιστρέψει στη μονάδα του στην Αγγλία. Ποιος απόμεινε μαζί μας από τους φιλέλληνες που ήρθαν στα Σάλωνα; Μόνο ο νεαρός Σκωτσέζος Φίνλεϋ, που αποκάλυψε στον Οδυσσέα ότι του πρότειναν από την ελληνική κυβέρνηση 10.000 γρόσια να τον δολοφονήσει. Ο λοχαγός Χάμφρυς μου κά-

νει τον φίλο δημόσια, αλλά αυτός κουβαλήθηκε από το στρατόπεδο του Γκούρα στο Δίστομο να μου συστήσει να πάρω στη σπηλιά τον Ουίτκομπ, τον φονιά μου. Αν κι αυτός παίζει διπλό ρόλο, θα τρελαθώ. Κι ο άλλος, αυτός ο αμερικανικής καταγωγής Γεώργιος Τζάρβις, μυστήριος, ούτε μια φορά δεν με κοίταξε στα μάτια. Μου λένε πως από την αρχή της διαπίστευσής του έπεσε στα δίχτυα του Μαυροκορδάτου. Ποια Κίρκη μεταμορφώνει έναν έναν όλους τους ανθρώπους σε δαίμονες; Ποιος οργάνωσε τις δολοφονικές απόπειρες σε βάρος του Οδυσσέα στο Ναύπλιο; Ποια Κίρκη στρέφει τη βρετανική πολιτική εναντίον μας, τώρα μάλιστα που με τον Κάννινγκ υπουργό Εξωτερικών εγκαταλείπει τη γραμμή της ουδετερότητας στο ελληνικό ζήτημα και μετατοπίζεται προς το φιλελληνικότερο; Έχει γούστο να έπεισαν τον Κάννινγκ ότι αυτός ο παλιάνθρωπος, ο Μαυροκορδάτος, είναι ο εκπρόσωπος της αγγλόφιλης φατρίας στην Ελλάδα. Μα αυτός παίζει σ' όλα τα ταμπλό, μ' όλες τις Δυνάμεις, μ' όλες τις ανταγωνιστικές κλίκες, φτάνει να είναι πάντα στα μέσα και στα έξω σ' όλες τις καταστάσεις».

Πολλά δεν ξέρει ο Τρε σ' αυτόν τον σιωπηλό, απελπισμένο μονόλογό του στο στόμιο της Μαύρης Τρούπας. Αγνοεί πως ο Μαυροκορδάτος ανέτρεψε την αρχική απόφαση του ποιητή να πάει στο Ναύπλιο και στη Σαλαμίνα, την έδρα του Εκτελεστικού –Κολοκοτρώνη και Πετρόμπεη– που βρισκόταν στα μαχαίρια με το Βουλευτικό. Αγνοεί τα κωδικά μηνύματα που αντάλλασσαν οι Τζάρβις-Φέντον όλη αυτή την περίοδο, με

τον πρώτο να είναι ο έμπιστος σύνδεσμος του Μαυροκορδάτου. Δεν ξέρει ότι σε λίγες μέρες καταφθάνει στη σπηλιά δεύτερη φορά ο Γουλιέλμος Χάμφρυς για να διασκεδάσει τις υποψίες του αλλά και να χαλάσει τον κόσμο για τη σωτηρία του. Κι εύλογα δεν μπορούσε να προβλέψει πως τριάντα πέντε χρόνια μετά ο έγκριτος Φίνλεϋ –θαυμαστής κάποτε του Οδυσσέα– στο έργο του *History of the Greek Revolution* θα διερωτηθεί πώς μπόρεσαν οι Έλληνες να λατρέψουν σαν εθνικούς ήρωες δύο τόσο διεστραμμένους και ηθικά ανάξιους όπως ο Κολοκοτρώνης και ο Οδυσσέας Ανδρούτσος! Ο Φίνλεϋ ξέχασε πως έκανε στην Αθήνα για λογαριασμό του Τρελώνυ ένα σωρό αγορές προμηθειών για τη Μαύρη Τρούπα κι ακόμη πρόσφερε αρκετά τάλινρα στις γυναίκες του Τρε, στο ξεχασμένο εκεί χαρέμι του.

Ένας θόρυβος ακούστηκε στο βάθος της σπηλιάς, από τη δεύτερη κρύπτη-κάμαρα, μια και την είχε χωρίσει με μεσοτοιχίες ο Δυσσέας, ήχος όμοιος με το φευγιό του λαγού από την κοιμηθιά του στους θάμνους. Η Ακριβή, η μάνα τ' Ανδρούτσου, τινάχτηκε από τρόμο στ' αχυρόστρωμα και τώρα ξυπόλητη, αλαφιασμένη, ξέπλεκη, δίχως μαντίλι, με τα χέρια να κρύβουν με απελπισία το πρόσωπο, βγαίνει στο στόμιο και ξεφυσά: «Τον φάγανε τον γιο μου, τον φάγανε! Ε, την ορφάνια μας, ε, κακομοίρα Ταρσίτσα, ούτ' άντρα ούτ' αδελφό». Έχει φαίνεται ξεγράψει τον Τρε, μα τώρα συνειδητοποιεί ότι αυτός μισοκαταλαβαίνει τα ρωμέικα και σκύβει ν' ακούσει την αναπνοή του.

Κάτι συμβαίνει με τα όνειρα σε τούτο τον τόπο,

σκέφτηκε ο Εγγλέζος. Ποτέ δεν έχει δει περισσότερα. Όλες οι σκέψεις που κάνει έρχονται σαν όνειρα. «Χμ, δεν ξέρεις γιατί; Εδώ –στην Παλιοφήβα–, καθώς λέει ο Παυσανίας, πιο κάτω στη λεκάνη της Τιθορέας ήταν το άδυτο της Ίσιδος, η σκοτεινή υπόγεια κατακόμβη της, κι αυτή η Αιγύπτια θεά όλες τις προειδοποιήσεις και τις προφητείες τις περνά στα όνειρα των ανθρώπων», τον ενημέρωσε πριν από καιρό ο γραμματικός του Οδυσσέα, Αντώνης Γεωργαντάς.

Δεν πάνε δυο τρεις μέρες –θα ’ταν 30 του Μάη– όταν ο Τρε ξύπνησε από έναν εφιάλτη. Ξανάζησε στ’ όνειρο μ’ άλλα πρόσωπα, σ’ άλλο τοπίο τη σκηνή της αποτέφρωσης του Σέλλεϋ στην αμμουδιά του Βιαρέτζιο.

«Αναχωρήσαμε από τον Όσιο Λουκά, από εκείνο τον πλάτανο όπου άραζε ο μαινόμενος για τον αφορισμό και την επικήρυξη Οδυσσέας, όπως τρία χρόνια πριν φύγαμε από το Λιβόρνο για την ακτή της Λούκκας. Κοίτα να δεις: Λουκάς-Λούκκα! Αφήσαμε πίσω μας το Δίστομο –εκεί που στρατοπεδεύει τώρα ο Γκούρας– και κατεβαίναμε προς τον απάνεμο κόλπο της Αντίκυρας, στον Κορινθιακό. Από κει έμπαιναν στα καΐκια οι κλέφτες για να περάσουν απέναντι στον Μοριά. Τρεις τέσσερις κλέφτες τσαπίζανε στην άμμο να βρουν το μισοφαγωμένο από τα ψάρια πτώμα του φίλου μου Σέλλεϋ στον λάκκο με τον ασβέστη όπου το είχαν ρίξει οι υπάλληλοι από το λοιμοκαθαρτήριο. Κάποια στιγμή φάνηκε ότι είχε απομείνει από τον ποιητή: μια άμορφη μάζα από σάρκες και κόκαλα.